

Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Afganistani Islamivabariigi vaheline**PARTNERLUS- JA ARENGUKOOSTÖÖLEPING**

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIK,

Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu lepinguosalisel, edaspidi „liikmesriigid“, ning

EUROOPA LIIT, edaspidi „liit“ või „EL“,

ühelt poolt ning

AFGANISTANI ISLAMIVABARIIK, edaspidi „Afganistan“,

teiselt poolt,

edaspidi koos „lepinguosalisel“,

KINNITADES VEEL KORD oma tahet säilitada Afganistani suveräänsus, sõltumatus ja territoriaalne terviklikkus,

KINNITADES VEEL KORD oma otsust järgida rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja eesmäärke ja põhimõtteid, rahvusvahelisi konventsioone ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioone,

TUNNISTADES lepinguosalisi ühendavad ajaloolisi, poliitilisi ja majanduslikke sidemeid,

KINNITADES oma soovi tugevdada ühistele väärtustele tuginevat koostööd ja pidades silmas mõlemapoolset kasu,

ARVESTADES ühiseid poliitilisi eesmäärke, väärtusi ja kohustusi, järgivad lepinguosalsed demokraatlikke põhimõtteid, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ja head valitsemistava,

TUNNISTADES, et need põhimõtted on pikaajalise arengu lahutamatuks osaks,

TUNNISTADES, et Afganistani rahvas on oma õiguspäraste demokraatlike institutsioonide kaudu ja Afganistani põhiseaduse kohaselt Afganistani stabiliseerimise, arengu ja demokratiseerimisprotsessi õiguspärane omanik ja liikumapanev jõud,

ARVESTADES, et liit on võtnud kohustuse toetada Afganistani püüdlusi teha järgmisel, ümberkorralduste kümnendil läbi võimalikult suur areng,

RÕHUTADES Afganistani küsimuses peetud rahvusvahelistel konverentsidel 2011. aasta detsembris Bonnisis, 2012. aasta juulis Tōkyōs ja 2014. aasta detsembris Londonis võetud vastastikuseid kohustusi,

KINNITADES VEEL KORD Afganistani valmisolekut jätkata valitsemistava parandamist ja liidu kohustust teha Afganistaniga jätkuvat koostööd,

ARVESTADES, et lepinguosalsed peavad eriti tähtsaks käesoleva lepingu kaudu edendatava suhte kõikehõlmavust,

KINNITADES VEEL KORD oma soovi edendada oma rahvaste majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning tahet kindlustada, süvendada ja mitmekesistada oma suhteid vastastikust huvi pakkuvates valdkondades,

TUNNISTADES, et vastavalt Afganistani põhiseadusele on naiste mõjuvõimu suurendamine ning nende täielik osalemine võrdsetel alustel kõigis ühiskonna sfäärides, sealhulgas otsuste tegemises poliitilise protsessi kõigil tasanditel oluline, et saavutada võrdõiguslikkus ja rahu,

TUNNISTADES arengukoostöö tähtsust arenguriikide, eelkõige madala sissetulekuga, konfliktijärgses olukorras olevate ja sisemaariikide jaoks nende majanduskasvu jätkumisel ja jätkusuutlikul arengul, rahvusvaheliselt kokkulepitud arengueesmärkide, sh ka ÜRO aastatuhande arengueesmäärke õigeaegsel ja täielikul saavutamisel, ja Afganistani poolt seatud edasiste arengualaste vahe-eesmärkide saavutamisel ning Afganistani parema integratsiooni saavutamisel piirkonnas,

TUNNISTADES, et tuleb võtta tõhusaid meetmeid, et edendada usaldatavust ja vastutust, tagada avaliku sektori vahendite korrektne kasutamine ja võidelda korruptsiooniga,

TUNNISTADES, et lepinguosaliste vaheline tõhustatud koostöö peaks toetama Afganistani suutlikkust parandada halduse ja juhtimise kvaliteeti ning riigi rahanduse juhtimise tõhusust ja läbipaistvust,

KINNITADES VEEL KORD asjaomaste piirkondlike ja mitmepoolsete foorumite kaudu toimuva koordineerimise tähtsust, eriti seoses lepinguosaliste vaadetega üleilmsetele probleemidele ja piirkondlikule majanduskoostööle,

TUNNISTADES, et terrorism kujutab endast ohtu nende inimestele ja ühisele julgeolekule ning väljendades täielikku pühendumist võitlusele kõigi terrorismi vormide vastu, luues tulemusliku rahvusvahelise koostöö ja vahendid nende kaotamiseks kooskõlas rahvusvahelise õigusega, sealhulgas inimõiguste ja humanitaarõigusega,

KINNITADES VEEL KORD oma ühist kohustust võidelda organiseeritud kuritegevuse, sealhulgas inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja uimastikaubanduse vastu, sealhulgas piirkondlike ja rahvusvaheliste mehhanismide kaudu,

TUNNISTADES ebaseaduslike uimastite ohtlikkust tervisele ja turvalisusele ning vajadust kooskõlastatud piirkondliku ja rahvusvahelise koostöö järele narkootiliste ainete kasvatamise, tootmise, levitamise, nendega kauplemise, nende tarbimise ja nõudluse ning narkootikumide lähteainete kõrvalettoimetamise tõkestamiseks, ning tunnistasdes oopiumimoonide kasvatajatele alternatiivsete elatusvahendite loomise tähtsust,

TUNNISTADES vajadust pidada kinni rahvusvahelistest desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest kohustustest;

ARVESTADES, et Rahvusvahelisel Kriminaalkohtul, mille eesmärk on tõhus süüdistuste esitamine rahvusvahelisele üldsusele muret tekitavate kõige raskemate kuritegude eest, on rahu ja rahvusvahelise õiguse mõistmise tagamisel tähtis roll,

TUNNISTADES, et kaubavahetusel ja välismaistel otseinvesteeringutel on Afganistani arengus oluline roll ja et lepinguosalisel omistavad erilist tähtsust rahvusvahelise kaubanduse põhimõtetele ja eeskirjadele, mis muu hulgas sisalduvad Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) asutamislepingus,

VÄLJENDEDES täielikku pühendumist säästva arengu edendamisele kõigis selle aspektides, sealhulgas keskkonnakaitsele ning tõhusale koostööle kliimamuutuste vastu võitlemisel, samuti rahvusvaheliselt tunnustatud tööstandardite tõhusale edendamisele ning rakendamisele,

RÖHUTADES koostöö tähtsust rände valdkonnas,

TUNNISTADES, et pagulaste ja riigisestest põgenike olukord ja põhiõigused, sealhulgas nende ohutu, nõuetekohane ja vabatahtlik tagasipöördumine oma kodudesse, nõuab erilist tähelepanu,

MÄRKIDES, et juhul kui lepinguosalisel otsustavad käesoleva lepingu raames sõlmida vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala hõlmavaid erilepinguid, mille liit sõlmib vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, siis sellised tulevased lepingud on Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui liit koos Ühendkuningriigi ja/või Iirimaaaga teatavad samaaegselt Afganistanile nende vastavatest varasematest kahepoolsetest suhetest lähtuvalt, et sellised lepingud on muutunud Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa kui liidu osa suhtes siduvaks kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes). Ka edaspidised ELi-sisesed meetmed, mida võetakse käesoleva lepingu rakendamiseks vastavalt eespool osutatud V jaotisele, on Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa suhtes siduvad ainult juhul, kui nad on teatanud oma kavatsusest selliseid meetmeid aktsepteerida või neis osaleda vastavalt protokollile nr 21. Märkides samuti, et sellised tulevased lepingud ja ELi-sisesed meetmed kuuluvad nimetatud aluslepingutele lisatud protokollile nr 22 (Taani seisukoha kohta) kohaldamisalasse,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I JAOTIS

OLEMUS JA KOHALDAMISALA

Artikkel 1

Kohaldamisala ja eesmärgid

1. Käesolevaga luuakse lepinguosaliste vahel partnerlus nende vastavate pädevuste piires kooskõlas nende vastavate eeskirjade, menetluste ja vahenditega ning täielikus kooskõlas rahvusvaheliste eeskirjade ja normidega.
2. Partnerluse eesmärk on tugevdada dialoogi ja koostööd, et:
 - a) toetada rahu ja julgeolekut Afganistanis ja kogu piirkonnas;
 - b) edendada säästvat arengut, stabiilset ja demokraatlikku poliitilist keskkonda ning Afganistani integreerimist maailma majandusse;
 - c) luua korrapärane dialoog poliitilistes küsimustes, sealhulgas inimõiguste edendamise ja soolise võrdõiglikkuse ja kodanikuühiskonna kaasamise küsimustes;
 - d) soodustada arengukoostööd lepinguosaliste ühise, vaesuse kaotamise ja abi tulemuslikkust käsitleva kohustuse raames;

- e) edendada lepinguosaliste vahelist kaubandust ja investeerimist, pidades silmas nende vastastikust kasu ning eesmärki teha koostööd kõigis majanduse, kaubanduse ja investeringutega seotud vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, et edendada jätkusuutlikke kaubandus- ja investeringuvoogusid ning ära hoida ja kõrvaldada kaubandus- ja investeerimistõkked kooskõlas praeguste ning tulevaste piirkondlike algatustega;
- f) parandada lepinguosaliste koostööd üleilmsete probleemide lahendamisel, edendades eelkõige mitmepoolsete lahenduste leidmist, ning
- g) edendada dialoogi ja koostööd paljudes vastastikust huvi pakkuvates konkreetsetes sektorites, sealhulgas avaliku halduse ja riigi rahanduse juhtimise moderniseerimine, justiits- ja siseküsimused, keskkond ja kliimamuutus, loodusvarad ja tooraine, julgeolekusektori reform, haridus ja koolitus, energeetika, transport, põllumajandus ja maaelu areng, finantsteenused, maksustamine, toll, tööhõive ja sotsiaalne areng, tervis ja ohutus, statistika, piirkondlik koostöö, kultuur, infotehnoloogia ning audiovisuaal- ja meediasektor.
3. Sellega seoses tuleb erilist tähelepanu pöörata suutlikkuse suurendamisele, et toetada Afganistani institutsioonide arengut ja tagada, et Afganistan kasutaks täielikult ära võimalusi, mida pakub tõhustatud koostöö käesoleva lepingu raames.
4. Käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks edendavad lepinguosalisel parlamentisaadikute, kodanikuühiskonna liikmete ja spetsialistide vahelisi kontakte, toetades eelkõige parlamentaarseid ja teisi demokraatlikke institutsioone.
5. Lepinguosalisel püüavad edendada mõistmist, muu hulgas erinevate üksuste (eksperdirühmad, akadeemilised ringkonnad, ettevõtjad ja meedia) vahelise koostöö abil seminaride, konverentside, noortealgatuste ja muu tegevuse vormis.

Artikkel 2

Üldpõhimõtted

1. Lepinguosalisel kinnitavad oma ühiseid väärtusi, nagu need on väljendatud ÜRO põhikirjas.
2. Lepinguosalisel tunnistavad, et Afganistani rahvas on oma õiguspäraste demokraatlike institutsioonide kaudu ja Afganistani põhiseaduse kohaselt Afganistani stabiliseerimise, arengu ja demokraatiseerimisprotsessi õiguspärane omanik ja liikumapanev jõud.
3. Demokraatia põhimõtetest ja inimõigustest kinnipidamine, nagu need on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates dokumentides, samuti õigusriigi põhimõtte järgimine toetab lepinguosaliste sise- ja välispoliitikat ning moodustab käesoleva lepingu olulise osa.
4. Lepinguosalisel kinnitavad oma otsust teha rohkem koostööd, et täies ulatuses saavutada rahvusvahelisel tasandil kokku lepitud arengueesmärgid, kaasa arvatud Afganistani poolt vastu võetud aastatuhande arengueesmärgid ja järgnevad vahe-eesmärgid. Seda tehes tunnistavad nad Afganistani vastutust oma majandusliku ja sotsiaalse arengu kavade ning asjakohaste arengustrateegiate, sealhulgas riiklike prioriteetide programmide ettevalmistamise ja elluviimise eest. Sellega seoses kinnitavad nad veel kord oma pühendumist kõrgetasemelisele keskkonnakaitsele, kaasavale ühiskonnale ja soolisele võrdõiguslikkusele.
5. Lepinguosalisel kinnitavad veel kord, et jäävad kindlaks hea valitsemistava põhimõttele, sealhulgas seoses parlamendi ja kohtuvõimu sõltumatusega ning korruptsiooni vastu võitlemisega kõigil tasanditel.
6. Lepinguosalisel nõustuvad, et käesoleva lepingu raames koostööd tehes järgitakse lepinguosaliste territooriumil kohaldatavaid õigusnorme.

II JAOTIS

POLIITILINE KOOSTÖÖ

Artikkel 3

Poliitiline dialoog

Lepinguosaliste vahel seatakse sisse korrapärane poliitiline dialoog, mis võib toimuda asjakohasel juhul ministrite tasandil. See tugedab nendevahelisi suhteid, aitab kaasa koostöö arengule ning suurendab üksteisemõistmist ja ühtekuuluvust. Lepinguosalisel tugedavad oma poliitilist dialoogi, et toetada ühiseid huve, sealhulgas oma seisukohti piirkondlikel ja rahvusvahelistel foorumitel.

A. KOOSTÖÖ INIMÕIGUSTE, SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE JA KODANIKUÜHISKONNA VALDKONNAS

*Artikkel 4***Inimõigused**

1. Koostööl artikli 1 lõike 2 punktiga c ja artikli 2 lõikega 3 lepivad lepinguosalisel kokku, et teevad koostööd inimõiguste edendamise ja tõhusa kaitse alal, vajaduse korral ka rahvusvaheliste inimõiguslaste dokumentide ratifitseerimise ja rakendamise alal. Nad vaatavad käesoleva artikli rakendamise oma poliitilise dialoogi käigus üle.
2. Lõikes 1 osutatud koostöö võib muu hulgas hõlmata järgmist:
 - a) inimõigusi käsitlevate riiklike tegevuskavade koostamise ja rakendamise toetamine;
 - b) inimõiguste edendamine ja sellealane haridus;
 - c) riiklike ja piirkondlike inimõigustega tegelevate asutuste tugevdamine Afganistanis;
 - d) tõsiseltvõetava ja ulatusliku inimõigustealase dialoogi alustamine ning
 - e) koostöö süvendamine inimõigustega tegelevate ÜRO institutsioonide raames.

*Artikkel 5***Sooline võrdõiguslikkus**

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et edendada sooküsimusi käsitlevaid tegevuskavasid ja programme, suurendada institutsioonilist ja haldussuutlikkust ning toetada soolist võrdõiguslikkust, sealhulgas naiste õigusi ja naiste mõjuvõimu suurendamist käsitlevate strateegiade rakendamist, et tagada meeste ja naiste võrdne osalemine kõikides majandus-, kultuuri-, poliitilise ja ühiskondliku elu valdkondades. Eelkõige keskendutakse koostöös sellele, et parandada naiste juurdepääsu vahenditele, mida neil on vaja, et oma põhiõigusi täielikult kasutada, eelkõige hariduse valdkonnas.
2. Lepinguosalised edendavad asjakohase raamistiku loomist, et:
 - a) tagada soolise võrdõiguslikkusega seotud küsimuste nõuetekohane inkorporeerimine kõikidesse arengustrateegiasse, poliitikatesse ja programmidesse, eelkõige nendes, mis käsitlevad osalemist poliitikas, tervist ja kirjaoskust, ning
 - b) vahetada kogemusi ja tavasid seoses soolise võrdõiguslikkuse edendamisega ning edendada naistele soodsate meetmete vastuvõtmist.

*Artikkel 6***Kodanikuühiskond**

1. Lepinguosalised tunnistavad organiseeritud kodanikuühiskonna ning eelkõige akadeemiliste ringkondade rolli ja võimalikku panust käesoleva lepingu kohasesse dialoogi ja koostööprotsessi ning lepivad kokku tulemusliku dialoogi pidamises kodanikuühiskonnaga ja selle tõhusas kaasamises.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et edendada kodanikuühiskonna rolli nii, et:
 - a) kodanikuühiskonnaga konsulteeritaks riigi tasandi poliitika kujundamisel vastavalt demokraatia põhimõtetele ja põhiseadusele;
 - b) kodanikuühiskond oleks teavitatud arengu- ja koostööstrateegiade ning valdkondliku poliitika kohta selle väljatöötamise kõikides etappides ning saaks osaleda nendel teemadel korraldatavatel konsultatsioonidel, eriti tema endaga seotud valdkondades;
 - c) kodanikuühiskond võiks saada rahalisi vahendeid, eeldusel et kummagi lepinguosalise sise-eeskirjad seda lubavad ning vastavalt läbipaistvuse ja vastutuse põhimõtetele, ning toetust suutlikkuse suurendamiseks olulistest valdkondades, ning
 - d) kodanikuühiskond saaks osaleda temaga seotud valdkondade koostööprogrammide rakendamises.

B. RAHU TAGAMINE

*Artikkel 7***Rahu tagamise põhimõtted, konfliktide vältimine ja lahendamine**

1. Lepinguosalised rõhutavad oma pühendumust Afganistani juhitud püüdlustele rahu ja leppimise suunas. Nad rõhutavad kõigi afgaanide konsensusel põhineva kaasava rahuprotsessi tähtsust, nagu seda väljendati 2010. aasta juulis toimunud rahukojas (Jirga) ja 2011. aasta novembris toimunud traditsioonilisel Loya Jirga-koosolekul. Nad tunnustavad, et eduka rahuprotsessi eelduseks on Afganistani rahva ja institutsioonide omavastutus koos rahvusvahelise üldsuse tugeva toetusega.
2. Lepinguosalised edendavad dialoogi piirkonna riikide vahel ja väljaspool seda, et võimaldada neil täiel määral osaleda rahuprotsessi toetamises ja hõlbustamises.
3. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et naistel on oluline osa konfliktide lahendamisel ja rahu tagamisel. Nad rõhutavad, kui tähtis on naiste täieulatuslik osalemine ja kaasatus kõigis rahu ja julgeoleku säilitamise ja edendamise jõupingutustes, ning kui vajalik on nende rolli suurendamine konflikti lahendamist käsitlevate otsuste tegemisel kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1325 (2000).
4. Ühine tegevus selles valdkonnas hõlmab muu hulgas pikaajalise rahu tagamise edendamist Afganistanis ning kodanikuühiskonna aktiivse rolli toetamist kooskõlas põhimõtetega, mis on esitatud uues kokkuleppes tegevuse kohta ebakindlates riikides.

C. RAHVUSVAHELISE JULGEOLEKU TOETAMINE

*Artikkel 8***Koostöö Rooma statuudi raames**

Lepinguosalised on seisukohal, et Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tulemuslik toimimine on oluline edasiminek rahvusvahelise rahu ja õigusemõistmise tagamisel. Nad kinnitavad veel kord, et kogu rahvusvahelisele üldsusele muret tekitavate kõige raskemate kuritegudega tuleb tegeleda, võttes meetmeid esmalt siseriiklikul tasandil koostöös Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, et edendada Rooma statuudi üldist järgimist, tehes järgmist:

- a) astudes asjakohasel juhul samme, et ratifitseerida Rooma statuudiga seotud õiguslikud dokumendid, eelkõige Rahvusvahelise Kriminaalkohtu privileegide ja immuuniteetide leping;
- b) jagades kogemusi vajalike õiguslike kohanduste tegemise kohta, et teha võimalikuks Rooma statuudi ratifitseerimine ja rakendamine, ning
- c) võttes meetmeid, et kaitsta Rooma statuudi puutumatus.

*Artikkel 9***Massihävitusrelvade leviku ning keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu tõkestamine**

1. Lepinguosalised on seisukohal, et massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik riiklike ja valitsusväliste osalejate hulgas on üks tõsisemaid ohte rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.
2. Lepinguosalised lepivad seepärast kokku, et teevad rahvusvahelistel foorumitel koostööd eesmärgiga tõkestada massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levikut, tagades desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevate mitmepoolsete lepingute ja konventsioonide ning muude mitmepoolselt läbiräägitud kokkulepete ja rahvusvaheliste kohustuste täieliku täitmise ja rakendamise riiklikul tasandil. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesolev säte moodustab käesoleva lepingu olulise osa.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad kahepoolset koostööd ning võtavad meetmeid desarmeerimist ning massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku vastast võitlust käsitlevate, lepinguosalistele kohaldatavate rahvusvaheliste õigusaktide rakendamise parandamiseks muu hulgas teabe, eksperdiarvamuste ja kogemuste vahetamise kaudu.

4. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd ja annavad oma panuse massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamise heaks, võttes meetmeid kõigile teistele asjaomastele rahvusvaheliste õigusaktidele allakirjutamiseks, nende ratifitseerimiseks või asjakohasel juhul nendega ühinemiseks või nende täielikuks rakendamiseks.
5. Lisaks lepivad lepinguosalised kokku koostöös leviku tõkestamiseks mõeldud tõhusa riikliku ekspordikontrolli loomisel nii massihävitusrelvadega seotud kaupade transiidi kui ka ekspordi kontrollimiseks, sealhulgas massihävitusrelvadega seotud kahesuguse kasutusega tehnoloogiate lõppkasutuse jälgimiseks, ning kehtestades ekspordikontrolli normide rikkumise eest karmid karistused.
6. Lepinguosalised tunnistavad, et keemilised, bioloogilised, radioloogilised ja tuumariskid (KBRT riskid) võivad avaldada väga kahjulikku mõju ühiskonnale. Samuti tunnistavad nad, et riskid võivad tuleneda kuritegevusest (relvade levik, salakaubandus), õnnetustest (tööstus, transport, laborid) või looduslikest ohtudest (pandeemiad). Sellest tulenevalt kohustuvad nad tegema koostööd tugevamaks institutsioonilist suutlikkust KBRT riskide vähendamisel. See võib hõlmata projekte õigus-, regulatiiv-, jõustamis-, teadus- ja valmisoleku küsimustes ning koostööd piirkondlikul tasandil.
7. Liit püüab neid jõupingutusi asjakohaselt toetada, keskendudes suutlikkuse suurendamisele ja tehnilisele abile.

Artikkel 10

Väike- ja kergrelvad ning muud tavarelvad

1. Lepinguosalised tunnistavad, et väike- ja kergrelvade ning nende laskemoona ebaseaduslik tootmine, vahendamine ja levitamine ning nende ülemäärane kokkukoondamine, puudulik haldamine, ladude ebapiisav turvamine ja kontrollimatu levik on endiselt tõsiseks ohuks rahule ja rahvusvahelisele julgeolekule.
2. Lepinguosalised nõustuvad järgima ja täielikult täitma oma vastavaid kohustusi, et võidelda väike- ja kergrelvade ning nende laskemoonaga ebaseadusliku kauplemise vastu vastavalt kehtivatele rahvusvaheliste lepingutele ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidele, ning oma kohustusi muude kõnealuses valdkonnas kohaldatavate rahvusvaheliste dokumentide raames, näiteks väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitlev ÜRO tegevuskava.
3. Lepinguosalised peavad tähtsaks riiklikke kontrollisüsteeme, mida kasutatakse tavarelvade vahendamise suhtes kooskõlas kehtivate rahvusvaheliste standarditega. Nad tunnistavad, et on oluline kohaldada sellist kontrolli vastutus-tundlikul viisil, mis aitab kaasa rahvusvahelise ja piirkondliku rahu, julgeoleku ja stabiilsuse saavutamisele, inimkannatuste vähendamisele ning tavarelvade kõrvaletoometamise ärahoidmisele.
4. Lepinguosalised kohustuvad tegema koostööd ning tagama kooskõlastamise, vastastikuse täiendavuse ja sünergia oma jõupingutustes reguleerida või parandada rahvusvahelise tavarelvakaubanduse reguleerimist ning ennetada, tõkestada ja likvideerida ebaseaduslikku relvakaubandust. Nad lepivad kokku alustada kõnealuse tegevusega kaasnevat ja seda konsolideerivat korrapärast poliitilist dialoogi.

Artikkel 11

Terrorismivastane võitlus

1. Lepinguosalised on kindlalt otsustanud võidelda terrorismi vastu selle kõigis vormides, sealhulgas kohalikul tasandil, järgides täielikult õigusriigi põhimõtet ja rahvusvahelist õigust, ning tegema koostööd, et vältida äärmuslike ideoloogiate levikut, eriti noorte radikaliseerumist. Nad kohustuvad tegema koostööd oma rahvusvaheliste partneritega ÜRO ülemaailmse terrorismivastase võitluse strateegia täielikuks rakendamiseks.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd terrorismivastase võitlusega seonduvates küsimustes ning vahetavad teavet kõigi asjaomaste küsimuste kohta, kui see on asjakohane ja kooskõlas siseriikliku ja rahvusvahelise õigusega. Terrorismivastane võitlus moodustab nende koostöö olulise osa. Nad lepivad kokku, et edendavad selle valdkonna asjakohaste rahvusvaheliste dokumentide ja konventsioonide rakendamist. Sellega seoses hõlmab suutlikkuse suurendamine kriminaalõiguse asjaomaseid valdkondi.

III JAOTIS

ARENGUKOOSTÖÖ*Artikkel 12***Arengukoostöö**

1. Arengukoostöö kesksed eesmärgid on aastatuhande arengueesmärkide (ja järgnevate arengualaste vahe-eesmärkide) saavutamine, vaesuse likvideerimine, säästev areng ning lõimumine maailmamajandusega, pöörates erilist tähelepanu ühiskonna kõige haavatavamatele liikmetele. Lepinguosalised tunnistavad, et nende koostöö on Afganistani arenguga seotud probleemide lahendamisel keskse tähtsusega ja et institutsioonide ülesehitamine peaks olema selle oluline osa.
2. Arengukoostöös võetakse arvesse Afganistani sotsiaal-majanduslikke arengustrateegiaid ja -programme, eelkõige riiklikku arengustrateegiat ning muid meetmeid, milles lepiti kokku rahvusvahelistel Afganistani arengut käsitlevatel konverentsidel, 2010. aasta Londoni deklaratsioonis, Kabuli protsessi raames, 2011. aasta detsembris toimunud Bonni konverentsi järel dustes, Tökyös koostatud Afganistani enesega toimetuleku tugevdamise alast partnerlust käsitlevas deklaratsioonis ning 2012. aasta juulis Tökyös kinnitatud vastastikuse vastutuse raamistikus, võttes täielikult arvesse Afganistani valitsuse poolt 2014. aasta Londoni konverentsil esitatud majandus- ja arengustrateegiat „Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership“ (Enesega toimetuleku saavutamine: jääda ustavaks reformidele ja uuenenud partnerlusele).
3. Lepinguosalised teevad arengukoostööd ka selleks, et muu hulgas tugevdada Afganistani valitsusasutusi ja luua tingimused säästvaks arenguks ja pikaajaliseks majanduskasvuks kooskõlas riiklike prioriteetide programmide ning Afganistani majandus- ja arengustrateegiaga „Realising Self-Reliance: Commitments to Reforms and Renewed Partnership“. Need on peamised vahendid selle strateegia ja Afganistani poolt Bonnisi, Tökyös ja Londonis võetud kohustuste rakendamiseks. Liit võtab Afganistaniga tehtava koostöö puhul täielikult arvesse Tökyö vastastikuse vastutuse raamistikku (või selle ühiselt kokkulepitud õigusjärglast) ja oma abi kavandamisel kõiki kohustusi, sealhulgas finantskohustusi ja nimetatud raamistikus sätestatud üksikasjalikku korda.
4. Lepinguosalised kinnitavad oma soovi saavutada Afganistani poolt seatud aastatuhande arengueesmärgid ja kõik edasised arengut käsitlevad vahe-eesmärgid ning kinnitavad veel kord oma pühendumust abi tõhusust käsitlevale Pariisi deklaratsioonile, Accra tegevuskavale ja Pusani foorumi lõppdokumendile, pidades eelkõige silmas uut kokkulepet tegevuse kohta ebakindlates riikides.
5. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö edendamises kooskõlas oma eeskirjade, menetluste ja vahenditega ning täielikus kooskõlas rahvusvaheliste eeskirjade ja normidega. Lepinguosalised on ühel meelel selles, et nendevaheline arengukoostöö järgib nõudeid, mis tulenevad nende ühisest, abi tõhusust käsitlevast kokkuleppest, ja seda rakendatakse viisil, mis austab Afganistani riiklike prioriteete järgivat omavastutust ning toetab Afganistani rahva jaoks konkreetseid ja jätkusuutlikke arengutulemusi ning riigi pikaajalist majanduslikku jätkusuutlikkust, nagu on kokku lepitud Afganistani küsimust käsitlevatel rahvusvahelistel konverentsidel. Nad lepivad kokku, et ebakindlates riikides toimuvat tegevust käsitleva kokkuleppe raames suurendatakse arenguabi rahutagamispotentsiaali nii palju kui võimalik.
6. Lepinguosalised lepivad seepärast kokku, et arengukoostöö mõju jälgitakse korrapäraselt artikli 49 alusel loodud ühiskomitee kaudu ning antakse hinnang selle panusele Afganistani seatud aastatuhande arengueesmärkide ja kõikide edasiste arengualaste vahe-eesmärkide saavutamisel.
7. Kõikides arengukoostöö valdkondades võetakse arvesse järgmisi küsimusi: inimõigused, sooline võrdsuslikkus, demokraatia, hea valitsemistava, keskkonnasäästlikkus, kliimamuutus, tervis, institutsiooniline areng ja suutlikkuse suurendamine, korruptsioonivastased meetmed, narkootikumidevastane võitlus ja abi tõhusus.
8. Seoses taristuosadega uurivad lepinguosalised selliste mehhanismide kasutamist nagu rahvusvahelistelt finants-asutustelt saadavate toetuste ja laenude kombineerimine ning muud riski jagamise vahendid, et võimendada täiendavaid vahendeid ja seega suurendada liidu abi mõju.
9. Lepinguosalised lepivad kokku, et majanduskoostöö eesmärk on kaitsta ühiskonna kõige haavatavamate liikmete, sealhulgas naiste ja laste huvisid, pöörates erilist tähelepanu tervisele, haridusele, põllumajandusele ja maaelu arengule.

10. Lepinguosalised lepivad kokku, et kaubandusega tuleks edendada säästvat arengut kõikides selle mõõtmetes ning selle majanduslikku, sotsiaalset ja keskkonnamõju tuleks hinnata. Nad lepivad kokku, et nad toetavad oma äriühinguid vastutustundliku ettevõtluse kõrgeimate standardite vastuvõtmisel kooskõlas rahvusvaheliselt kokkulepitud põhimõtete ja standarditega, nagu näiteks OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtetele või ÜRO algatus Global Compact.
11. Lepinguosalised soovivad toetada Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) tööõiguse põhireeglite tulemuslikku rakendamist ning tugevdada koostööd tööhõive ja sotsiaalküsimustes, sealhulgas inimväärse töö põhimõtete valdkonnas.
12. Peale selle soovivad lepinguosalised edendada poliitikat, mille eesmärk on tagada keskkonnasõbralikul ja jätkusuutlikul viisil inimestele toidu kättesaadavus ja toiduvarud ning kariloomadele sööda olemasolu.
13. Lepinguosalised vahetavad arvamusi ja teevad koostööd kõigi asjaomaste piirkondlike ja rahvusvaheliste foorumite ja organisatsioonide raames nagu ÜRO ning ÜRO allasutused ja organisatsioonid, et parandada tööjaotust arengupoliitikas ja abi tõhusust kohapeal.
14. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad käesolevas artiklis nimetatud valdkondades tehtavat koostööd mõttekodade, akadeemiliste ringkondade, valitsusväliste organisatsioonide, ettevõtjate, kultuuriettevõtjate ja meedia vahel, korraldades asjakohasel juhul selleks seminare, konverentse ja muid asjassepuutuvaid tegevusi.

IV JAOTIS

KOOSTÖÖ KAUBANDUS- JA INVESTEERIMISKÜSIMUSTES

Artikkel 13

Kaubanduskoostöö

1. Lepinguosalised peavad kahe- ja mitmepoolse kaubavahetuse ja kaubandusega seotud küsimuste üle dialoogi, mille sihiks on kahepoolsete kaubandussidemete tugevdamine ja mitmepoolse kaubandussüsteemi edasiarendamine, sealhulgas Afganistani liikmesus WTOs.
2. Lepinguosalised kohustuvad mõlemapoolset kasu silmas pidades maksimaalselt soodustama kaubavahetuse arengut ja mitmekesistamist. Nad kohustuvad kehtestama paremad ja prognoositavad turulepääsu tingimused, tehes tööd kaubandustökete kaotamiseks, seda eeskätt WTO eeskirjadele mittevastavate mittetariifsete tõkete ja kaubanduspiirangute õigeaegse kaotamise kaudu, ning võttes meetmeid läbipaistvuse suurendamiseks, kusjuures arvestatakse tööd, mida kõnealuses valdkonnas on teinud rahvusvahelised organisatsioonid, mille liikmed lepinguosalised on.
3. Tunnistades, et kaubandusel on arengus asendamatu roll ja et kaubanduse sooduskord on osutunud arenguriikidele kasulikuks, püüavad lepinguosalised selle tõhusaks rakendamiseks konsultatsioone ja koostööd tihendada.
4. Lepinguosalised teavitavad üksteist toimunud muudatustest kaubanduspoliitikas ja sellistes kaubandusega seotud poliitikavaldkondades nagu põllumajandus, toiduohutus, tarbijakaitse ja keskkond. Nad uurivad võimalusi tugevdada oma kaubandus- ja investeerimissuhteid, sealhulgas asjakohasel juhul võimalust pidada läbirääkimisi teiste vastastikust huvi pakkuvate lepingute üle.
5. Lepinguosalised kasutavad kahepoolsete kaubandus- ja investeerimissuhte tugevdamiseks täiel määral ära kaubandusabi ja muid asjakohaseid programme, sealhulgas tehnilist abi suutlikkuse suurendamiseks.
6. Lepinguosalised kinnitavad piirkondliku majandusarengu edendamise tähtsust kooskõlas VII jaotisega.
7. Lepinguosalised konsulteerivad kooskõlas artikliga 54 omavahel viivitamatult iga käesoleva jaotise kohaldamist käsitleva erimeelsuse puhul.

*Artikkel 14***Enamsoodustusrežiim**

1. Lepinguosalised kohaldavad kaubavahetuses vastastikku enamsoodustusrežiimi 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe alusel.
2. Lõikes 1 sätestatud enamsoodustusrežiimi ei kohaldata soodustustele, mida kumbki lepinguosaline teeb mis tahes kokkulepete alusel kooskõlas tolliliidu, vabakaubanduspiirkonna või samaväärset sooduskohtlemisele õigust omava ala loomist käsitlevate lepingutega.

*Artikkel 15***Sanitaar- ja fütosanitaarküsimused**

1. Lepinguosalised teevad koostööd toiduohutuse valdkonnas ning sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes, et kaitsta inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist oma territooriumil.
2. Lepinguosalised peavad arutelusid ja vahetavad teavet oma vastavate meetmete kohta, mis on kindlaks määratud WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingus, rahvusvahelises taimekaitsekonventsioonis, Maailma Loomatervishoiu Organisatsioonis ja Codex alimentarius'e komisjonis.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd suutlikkuse suurendamisel sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes. See koostöö peab vastama lepinguosalise vajadustele ning seda tehakse eesmärgiga aidata lepinguosalistel järgida üksteise õigusnorme.
4. Lepinguosalised algatavad emma-kumma lepinguosalise taotlusel õigeaegse dialoogi sanitaar- ja fütosanitaarküsimustes.
5. Lepinguosalised määravad kontaktpunktid teabevahetuseks käesolevat artiklit puudutavates küsimustes.

*Artikkel 16***Tehnilised kaubandustõkked**

Lepinguosalised edendavad Afganistanis rahvusvaheliste ja Euroopa standardite kohaldamist tehniliste eeskirjade ja vastavushindamismenetluste alusena. Nad teevad koostööd ja vahetavad teavet standardite, tehniliste eeskirjade ja vastavushindamise menetluste kohta, tagamaks, et neid valmistatakse ette, võetakse vastu ja rakendatakse läbipaistvalt ja tõhusalt ning et need ei tekita kahepoolse kaubanduses tarbetuid tõkkeid.

*Artikkel 17***Toll**

1. Lepinguosalised püüavad süvendada koostööd tolliasutuste vahel, et tagada kaubanduskeskkonna läbipaistvus, hõlbustada kaubandust, parandada tarneahela kindlust, suurendada tarbijate ohutust, piirata intellektuaalomandiõigustega vastuolus olevate kaupade voogu ning võidelda salakaubaveo ja pettuse vastu.
2. Sel eesmärgil jagavad lepinguosalistes eriteadmisi ning uurivad menetluste lihtsustamise, läbipaistvuse suurendamise ja koostöö arendamise võimalusi. Lepinguosalised püüavad ka ühtlustada seisukohti ja võtta ühismeesmeid asjaomastes rahvusvahelistes raamistikutes.
3. Asjakohasel juhul sõlmivad lepinguosalistes tollikoostööd ja vastastikust haldusabi käsitlevad protokollid vastavalt käesolevas lepingus sätestatud institutsioonilisele raamistikule, ilma et see piiraks muid koostöövorme.
4. Lepinguosalised teevad koostööd Afganistani tolli ajakohastamiseks vastavalt asjaomastele rahvusvahelistele konventsioonidele, et parandada selle organisatsioonilist tõhusust ja selle institutsioonide tulemuslikkust teenuste osutamisel, tagades samal ajal avaliku sektori ressursside haldamise läbipaistvuse ja vastutuse. Koostöö olulise osa moodustab suutlikkuse suurendamine.

*Artikkel 18***Investeeringud**

1. Lepinguosalised soodustavad välismaiseid otseinvesteeringuid, arendades välja stabiilse ja atraktiivse investeerimiskeskonna. Selleks võivad nad vajaduse korral algatada järjekindla dialoogi, eesmärgiga parandada üksteisemõistmist ja koostööd investeerimisküsimustes, uurida investeeringuvoogude soodustamiseks haldusmehhanisme ning edendada investorite jaoks stabiilse, läbipaistva ja toetava investeerimiskorra kehtestamist.
2. Eesmärgiga suurendada liidu liikmesriikidest tehtavate välismaiste otseinvesteeringute osa Afganistanis, rõhutavad lepinguosalised erasektori kaasamise tähtsust ja sellega seoses tunnistavad vajadust avaliku sektori poliitikameetmete ja algatuste, näiteks laenude ja investeeringutagatiste järele.

*Artikkel 19***Teenused**

Lepinguosalised peavad konstruktiivset dialoogi, mille eesmärk on eelkõige:

- a) vahetada teavet üksteise regulatiivse keskkonna kohta;
- b) hõlbustada juurdepääsu teineteise turgudele;
- c) parandada kapitali ja tehnoloogia kättesaadavust ning
- d) edendada teenuskaubandust lepinguosaliste vahel ja kolmandate riikide turgudel.

*Artikkel 20***Kapitali liikumine**

Lepinguosalised püüavad hõlbustada kapitali liikumist, et edendada käesoleva lepingu eesmärkide täitmist.

*Artikkel 21***Riigihanked**

Lepinguosalised teevad koostööd, et luua Afganistanis tõhus ja tänapäevane riigihangete süsteem kooskõlas rahvusvaheliselt kokkulepitud põhimõtetega, mis käsitlevad läbipaistvust ja hanke menetlust ning riigihangete õiguspärasuse ja rahaliselt kõige optimaalsema pakkumise valimise põhimõtte edendamist.

*Artikkel 22***Läbipaistvus**

Lepinguosalised tunnistavad läbipaistvuse ja nõuetekohase menetluse olulisust oma kaubandusalaste õigusnormide haldamises. Selleks kohaldavad nad 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe X artiklit ning teenustekaubanduse üldlepingu III artiklit.

*Artikkel 23***Intellektuaalomandiõigused**

1. Lepinguosalised on otsustanud kaitsta ja tagada intellektuaalomandiõigusi, sealhulgas geograafilisi tähiseid, kooskõlas rahvusvaheliste lepingutega, mille osalised nad on.

2. Lepinguosalised teevad koostööd intellektuaalomandi õiguste, sh geograafiliste tähiste kuritarvituste vältimiseks ning võltsimise ja piraatluse vastases võitluses. Nad tunnistavad soovi hõlbustada seda tollikoostöö ja muude sobivate halduskoostöö vormide kaudu, luues selleks nende õiguste kontrollimise ja kaitsmisega tegelevad organisatsioonid ja tugedades neid ning tõhustades koostööd asjakohaste vahendite valdkonnas, et lihtsustada teineteise geograafiliste tähiste registreerimist oma territooriumil, võttes arvesse kõnealuse valdkonna rahvusvahelisi norme, tavasid ja arengusuundi ning omaenda vastavat suutlikkust.

V JAOTIS

KOOSTÖÖ JUSTIITS- JA SISEKÜSIMUSTES

Artikkel 24

Õigusriik, õigusalane koostöö ja korrakaitse

1. Justiits- ja siseküsimusi hõlmavas koostöös pööravad lepinguosalised erilist tähelepanu õigusriigi tugevdamisele ning kõikide tasandite institutsioonide tugevdamisele õiguskaitstes ja õigusemõistmises, kaasa arvatud karistussüsteemis.
2. Koostöö raames vahetavad lepinguosalised õigussüsteeme ja seadusandlust käsitlevat teavet. Nad pööravad erilist tähelepanu naiste ja teiste haavatavate rühmade õigustele ning nende õiguste kaitsele ja tagamisele.
3. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö tegemises Afganistani politsei edasiste reformide edendamiseks. Afganistan astub samme parimate tavade kehtestamiseks tsiviilkorrakaitstes. Liit jätkab õigussektori ja Afganistani riikliku politsei arengu toetamist, sealhulgas politsei rahastamist mitmeaastase sihtprogrammi (2014–2020) raames ja kooskõlas OECD arenguabi komitee määratlustega abikõlblike tegevuste kohta.
4. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö tegemises Afganistani julgeolekusektori moderniseerimiseks, tehes selleks järgmist:
 - a) kohtusüsteemi ja õigussektori, sealhulgas karistussüsteemi tugevdamine, pöörates erilist tähelepanu kohtusüsteemi sõltumatuse suurendamisele;
 - b) tsiviilkorrakaitse tõhustamine Afganistanis;
 - c) valdkonna õigusliku ja institutsioonilise raamistiku tugevdamine ning
 - d) poliitika kavandamis- ja rakendamisvõimekuse suurendamine Afganistani õigus- ja julgeolekusektoris.

Artikkel 25

Koostöö võitluses organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd organiseeritud, majandus- ja finantskuritegevuse vastases ning korruptsioonivastases võitluses. Sellise koostöö eesmärk on eelkõige rakendada ja edendada asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid ja dokumente, nagu rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise ÜRO konventsioon ja selle protokollid ning ÜRO korruptsioonivastane konventsioon. Lepinguosalised pööravad erilist tähelepanu seostele organiseeritud kuritegevuse ja uimastite, nende lähteainete, ohtlike ainete ja relvade salakaubanduse, inimkaubanduse ja rändajate salaja üle piiri toimetamise vahel. Nad vahetavad teavet kõigis kuritegevuse vastase võitlusega seotud küsimustes.

Artikkel 26

Võitlus ebaseaduslike uimastite vastu

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada tasakaalustatud, laiapõhjaline ja terviklik lähenemine uimastiküsimustele.

2. Narkootikumidega seotud poliitika ja meetmetega püütakse tugevdada ebaseaduslike uimastite vastase võitluse struktuure, vähendada uimastite pakkumist, salakaubavedu ja nõudlust, parandada toimetulekut uimastite kuritarvitamise tagajärgedega tervisele ja ühiskonnale. Lepinguosalised teevad koostööd, et takistada narkootiliste ainete ebaseaduslikku valmistamist ja keemiliste lähteainete kõrvaltoimetamist.

3. Kooskõlas selle ühise lähenemisviisiga tagavad lepinguosalised, et võitlus ebaseaduslike uimastitega lõimitakse kõigisse asjaomastesse koostöövaldkondadesse, kaasa arvatud õiguskaitse, seadusliku elatise teenimise toetamine, narkootikumide nõudluse vähendamine ning riski ja kahju vähendamine.

4. Lepinguosaliste vaheline koostöö hõlmab Afganistanile antavat tehnilist ja haldusabi lõikes 3 osutatud valdkondades, sisaldades järgmist:

- a) õigusloome ja poliitika kujundamine;
- b) riiklike institutsioonide ja teabeskuste loomine;
- c) toetus kodanikuühiskonna meetmetele uimastiküsimustes ning jõupingutustele uimastinõudluse ja uimastite põhjustatud kahju vähendamiseks, sealhulgas uimastisõltuvuse ravi ja rehabilitatsiooni toetamine;
- d) personali koolitus;
- e) uimastitega seotud uuringud ning
- f) ebaseaduslike narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseaduslikuks valmistamiseks kasutatavate lähteainetega kauplemise ja nende kõrvaltoimetamise tõkestamine.

Lepinguosalised võivad kokku leppida ka teisi valdkondi hõlmavas koostöös.

5. Kooskõlas oma vastavate õigusaktidega teevad lepinguosalised koostööd, et kõrvaldada riikidevahelised ebaseaduslike uimastite tootmise ja nendega kauplemise kuritegelikud võrgustikud, muu hulgas vahetades selleks teavet ja jälitusteavet, korraldades koolitusi ja jagades parimaid tavasid, kaasa arvatud uurimise erimeetodeid. Erilisi jõupingutusi tehakse selleks, et tõkestada kurjategijate sisenemist seaduslikku majandustegevusse.

6. Piirkondlikul tasandil tehtav koostöö uimastikaubanduse vastu võitlemiseks peaks seda lähenemisviisi täiendama, sealhulgas diplomaatiliste kontaktide ja lepinguosaliste osalemise kaudu muu hulgas artiklis 48 osutatud piirkondlikel foorumitel.

7. Lepinguosalised lepivad kokku nende eesmärkide saavutamisel tehtava koostöö vahendites. Tegevus põhineb ühiselt kokku lepitud põhimõtetel, mis on kooskõlas vastavate rahvusvaheliste konventsioonidega, 1998. aasta juunis toimunud ÜRO Peaassamblee maailma uimastiprobleemile pühendatud 20. eristungjärgul vastu võetud poliitilise deklaratsiooniga ja deklaratsiooniga, mis käsitleb uimastinõudluse vähendamise juhiseid, 2009. aasta märtsis ÜRO narkootikumide komisjoni kõrgetasemelisel 52. istungjärgul vastu võetud poliitilise avalduse ja tegevuskavaga rahvusvahelise koostöö kohta, mis on suunatud integreeritud ja tasakaalustatud strateegia väljatöötamisele ülemaailmse uimastiprobleemiga võitlemiseks, ning Afganistanist pärinevate opiaatide ebaseadusliku kaubanduse vastast võitlust käsitlenud Pariisi pakti partnerite kolmandal ministrite konverentsil vastu võetud deklaratsiooniga.

Artikkel 27

Koostöö võitluses rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, vältimaks oma rahandussüsteemi ja teatavate rahandusega mitteseotud ettevõtete ja ametikohtade kasutamist kuritegelikul teel saadud tulu rahapesuks ja terrorismi rahastamiseks.

2. Lepinguosalised nõustuvad edendama tehnilist ja haldusabi, mis on ette nähtud õigusnormide väljatöötamiseks ja rakendamiseks ning rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise mehhanismide tõhusaks toimimiseks. Eelkõige peab koostöö võimaldama vahetada asjakohast teavet vastavalt lepinguosaliste õigusele ning võtta vastu sobivaid ja rahvusvaheliselt tunnustatud rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemist käsitlevaid standardeid, mis on võrdväärsed liidu ja selles valdkonnas tegevate rahvusvaheliste organite, näiteks rahapesuvastase töökonna kehtestatud standarditega.

*Artikkel 28***Rändealane koostöö**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, ennetamaks ebaseadusliku rände voogusid ühe lepinguosalise territooriumilt teise lepinguosalise territooriumile.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, kui tähtis on Afganistani ja liidu vaheliste rändevoogude ühine haldamine, ning kohustuvad pidama laiahaardelist dialoogi ja tegema koostööd rändega seotud küsimustes kooskõlas liidu rände ja liikuvuse suhtes võetud üldise lähenemisviisiga ja asjakohaste rahvusvaheliste konventsioonidega. Kõnealune dialoog ja koostöö hõlmavad küsimusi, mis mõjutavad varjupaigaga seotud valdkondi, suhteid rände ja arengu vahel, seaduslikku ja ebaseaduslikku rännet, tagasipöördumist ja tagasivõtmist, viisasid, piirihaldust, dokumentide turvalisust ning võitlust inimkaubanduse ja sisserändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega.
3. Koostöö käesolevas artiklis nimetatud valdkondades võib hõlmata ka suutlikkuse suurendamise meetmeid.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et sõlmivad ükskõik kumma lepinguosalise taotlusel lepingu, mis reguleerib erikohustusi tagasivõtmisel ja mis sisaldab sätteid muude riikide kodanike ja kodakondsuseta isikute kohta.

*Artikkel 29***Konsulaarkaitse**

Afganistan on nõus, et tema territooriumil esindatud Euroopa Liidu liikmesriikide konsulaar- ja diplomaatilised asutused pakuvad kaitset ka selliste Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikele, millel ei ole Afganistanis alalist esindust, mis pakuks konkreetsel juhul konsulaarkaitset, tehes seda kõnealuse Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikega samadel tingimustel.

*Artikkel 30***Isikuandmete kaitse**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, viimaks isikuandmete kaitse taseme vastavusse kõige kõrgemate rahvusvaheliste standarditega, mis on sätestatud muu hulgas ÜRO suunistes isikuandmete elektrooniliste failide reguleerimise kohta (vastu võetud ÜRO Peaassamblee 14. detsembri 1990. aasta resolutsiooniga nr 45/95).
2. Isikuandmete kaitse valdkonnas tehtava koostöö raames võib muu hulgas anda tehnilist abi teabe ja eriteadmiste vahetuse teel.

VI JAOTIS

VALDKONDLIK KOOSTÖÖ*Artikkel 31***Avaliku halduse ajakohastamine**

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, eesmärgiga luua Afganistanis professionaalne, sõltumatu ja tõhus avalik teenistus riiklikul ja piirkondlikul tasandil. Kõnealuses valdkonnas keskendub koostöö koolitusele ja suutlikkuse arendamisele, eesmärgiga:

- a) parandada korraldustõhusust;
- b) tõsta institutsioonide tulemuslikkust teenuste osutamisel;
- c) tagada riigi ressursside haldamise läbipaistvus ja aruandekohustuslikkus;
- d) tugevdada õiguslikku ja institutsioonilist raamistikku ning
- e) parandada poliitika kujundamist ja rakendamist.

*Artikkel 32***Rüügi rahanduse juhtimine**

Lisaks artiklile 31 tugevdavad lepinguosalisel oma koostööd küsimustes, mis käsitlevad riigi rahanduse juhtimist Afganistanis. Koostöös keskendutakse:

- a) eelarve täitmisele riiklikul ja piirkondlikul tasandil;
- b) eelarvepädevate asutuste ning nimetatud asutuste ja abi- ja toetusesaajate vahelistele läbipaistvatele finantsvoogudele;
- c) kontrollile, sealhulgas parlamendi ja sõltumatute auditeerimisasutuste kaudu, ning
- d) mehhanismidele, mille kaudu saaks tõhusalt ja viivitamata tegeleda kõigi õigusnormide rikkumistega avaliku sektori vahendite kasutamisel.

Liit annab nimetatud valdkonnades asjakohasel juhul toetust, keskendudes suutlikkuse arendamisele ja tehnilistele abile.

*Artikkel 33***Hea valitsemistava maksustamise valdkonnas**

Lepinguosalised tunnistavad ja rakendavad hea valitsemistava põhimõtteid maksustamise valdkonnas, et tugevdada ja arendada majandustegevust, võttes arvesse vajadust luua nõuetekohane õiguslik raamistik. Sel eesmärgil püüavad nad teha koostööd, eelkõige selleks, et hõlbustada maksutulude kogumist Afganistanis ning et abistada Afganistani nimetatud põhimõtete tõhusa rakendamise meetmete väljaarendamisel.

*Artikkel 34***Finantsteenused**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et tugevdavad koostööd eesmärgiga parandada nii panganduse ja kindlustuse kui ka finantssektori muude osade raamatupidamis-, auditeerimis-, järelevalve- ja reguleerimissüsteeme.
2. Lepinguosalised teevad koostööd, et arendada Afganistani õiguslikku ja reguleerivat raamistikku, taristut ja inimressurssi ning et võtta Afganistani kapitaliturul kasutusele ühingujuhtimise ja rahvusvahelised raamatupidamis-arvestuse standardid.

*Artikkel 35***Statistika**

1. Lepinguosalised lepivad kokku luua ja arendada statistilist suutlikkust, edendades statistilise meetodika ühtlustamist ning kasutades parimaid tavasid arvestades liidu kogemusi, sealhulgas kogemusi statistilise teabe kogumisel ja levitamisel. See võimaldab neil mõlemale sobival viisil kasutada statistikat mis tahes käesoleva lepinguga reguleeritud valdkonna kohta, mille puhul on võimalik statistilisi andmeid koguda, töödelda, analüüsida ja levitada.
2. Koostöö statistika valdkonnas peab keskendumisele teadmiste vahetamisele ja heade tavade edendamisele ning järgima ÜRO ametliku statistika koostamise põhimõtteid ja Euroopa statistika tegevusjuhust, eesmärgiga parandada statistika kvaliteeti.

*Artikkel 36***Katastroofiriski juhtimine**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad rohkem koostööd katastroofiriski juhtimise valdkonnas. Tähelepanu tuleks pöörata ennetusmeetmetele ja riskidega tuleks tegeleda ennetavalt, et vähendada loodusõnnetuste riski ja haavatavust nende suhtes.

2. Selle valdkonna koostöös keskendutakse järgmisele:
 - a) katastroofiriski vähendamine, eelkõige vastupidavus, ennetamine ja maandamine;
 - b) teadmushaldus, innovatsioon, teadusuuringud ja haridus, et luua turvalisuse ja vastupidavuse kultuur kõikidel tasanditel;
 - c) katastroofiriski hindamine, jälgimine ja sellele reageerimine, ning
 - d) riskijuhtimisvõime arendamise toetamine.

Artikkel 37

Loodusvarad

1. Lepinguosalised lepivad kokku parandada koostööd ja arendada suutlikkust loodusvarade kasutamise, arendamise, töötlemise ja turustamise vallas.
2. Koostöö hõlmab loodusvarade säästvat arengut õigusraamistiku ning keskkonna- ja ohutuseeskirjade parandamise kaudu. Tihedama koostöö ja parema üksteisemõistmise edendamiseks võib kumbki lepinguosaline taotleda erikoosolekute pidamist loodusvaradega seotud küsimustes.
3. Vastavalt IV jaotisele teevad lepinguosalisel koostööd eesmärgiga luua läbipaistev keskkond, mis soodustab välismaiseid otseinvesteeringuid, eriti kaevandussektoris.
4. Võttes arvesse oma vastavat majanduspoliitikat ja eesmäärke ning pidades silmas kaubanduse edendamist, lepivad lepinguosalisel kokku koostöös loodusvaradega kauplemisel esinevate kaubandustõkete kõrvaldamiseks.
5. Loodusvaradega kauplemist käsitlevat küsimust võib kummagi lepinguosalise taotlusel käsitleda artiklis 49 sätestatud ühiskomitee koosolekutel.

Artikkel 38

Haridus, teadusuuringud, noored ja kutseõpe

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad koostööd hariduse, teadusuuringute, noorte ja kutseõppe valdkonnas. Nad lubavad parandada teadlikkust haridusvõimalustest liidus ja Afganistanis.
2. Lisaks toetavad lepinguosalisel meetmeid, et:
 - a) luua sidemed oma vastavate kõrgharidusasutuste, spetsialiseeritud asutuste ja noorteorganisatsioonide vahel;
 - b) edendada teabe- ja oskusteabe vahetust, üliõpilaste, noorte ja noorsootöötajate, teadlaste, akadeemikute ja teiste ekspertide liikuvust, ning
 - c) toetada suutlikkuse suurendamist ning õpetamise ja õppimise kvaliteedi tõstmist, kasutades selleks muid nimetatud valdkonnas omandatud kogemusi.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad kõrgharidus- ja noorteprogramme, näiteks liidu programmi „Erasmus+“, ning teadlaste liikuvus- ja koolitusprogramme, nagu Marie Skłodowska Curie meetmed, ning julgustavad oma haridusasutusi tegema ühisprogrammide raames koostööd, et edendada akadeemilist koostööd ja liikuvust ning toetada noorteorganisatsioonide vahelist koostööd, muu hulgas parandades noorte ja noorsootöötajate liikuvust väljaspool formaalharidust ja -õpet.
4. Teaduskoostööd toetatakse muu hulgas liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammi (2014–2020) „Horisont 2020“ kaudu.

*Artikkel 39***Energeetika**

1. Lepinguosalised püüavad suurendada koostööd energeetika valdkonnas, et parandada energia tootmist, pakkumist ja kasutamist Afganistanis, sealhulgas, kuid mitte üksnes:
 - a) taastuenergia ja energiatõhususe edendamisel;
 - b) tehnoloogiakoostöö edendamisel ning
 - c) kutseõppes.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et läbipaistev, diskrimineerimisest ja moonutamisest hoiduv ning normipõhine raamistik on parim viis sellise keskkonna loomiseks, mis soodustab välismaiseid otseinvesteeringuid energeetika-sektorisse.

*Artikkel 40***Transport**

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad vastastikust huvi pakkuvates valdkondades aktiivselt koostööd kõigi transpordiliikide, eelkõige lennunduse ja mitut transpordiliiki hõlmavate ühenduste puhul, muu hulgas selleks, et:

- a) hõlbustada kaupade ja reisijate liikumist;
- b) tagada ohutus, julgeolek ja keskkonnakaitse;
- c) koolitada personali ning
- d) suurendada investeerimisvõimalusi, eesmärgiga edendada majanduslikku arengut, parandades transpordiühendusi kogu piirkonnas.

*Artikkel 41***Tööhõive ja sotsiaalareng**

1. Vastavalt artiklile 12 lepivad lepinguosalised kokku, et nad teevad koostööd tööhõive ja sotsiaalarengu valdkonnas, sealhulgas tööturu arengu ja noorte tööhõive, töötervishoiu ja -ohutuse, soolise võrdsuslikkuse ja inimväärse töö vallas.
2. Koostöö võib toimuda muu hulgas vastastikusel kokkuleppel põhinevate eriprogrammide ja projektide kaudu, samuti dialoogi, koostöö ja algatuste kaudu ühist huvi pakkuvatel teemadel kahe- või mitmepoolsel tasandil, näiteks ILO raames.

*Artikkel 42***Põllumajandus, maaelu areng, loomakasvatus ja niisutus**

Lepinguosalised nõustuvad tegema koostööd, et toetada Afganistani suutlikkuse arendamist sellistes valdkondades nagu põllumajandus, loomakasvatus ja maapiirkondade elatusallikad. Koostöö hõlmab eelkõige järgmist:

- a) põllumajanduspoliitika ja tootlikkuse kasv, mille eesmärk on tagada toiduga kindlustatus;
- b) IV jaotisest tulenevad põllumajandusettevõtlike ja põllumajandustoodetega, sealhulgas taimede ja loomade ning nendega seotud toodetega kauplemise hõlbustamise võimalused, et arendada tööstust just maapiirkondades;
- c) loomade ja kariloomade heaolu;
- d) maaelu areng;

- e) kogemuste vahetamine ja kohalike esindajate või ettevõtjate koostööõrgustikud, eriti sellistes valdkondades nagu teadus ja tehnosiire;
- f) taimede, loomade ja kariloomade tervist ja kvaliteeti käsitlevate poliitikameetmete väljatöötamine;
- g) rahvusvahelistele põllumajandusorganisatsioonidele esitatavad koostööettepanekud ja algatused;
- h) säästva ja keskkonnasõbraliku põllumajanduse arendamine, sealhulgas põllukultuuride tootmine, biokütus ja biotehnoloogia siire;
- i) taimesortide kaitse, seemnetehnoloogia, põllumajanduslik biotehnoloogia;
- j) põllumajandus- ja loomakasvatusalaste andmebaaside ja teabevõrgustike väljaarendamine ning
- k) koolitused põllumajanduse ja veterinaaria valdkonnas.

Artikkel 43

Keskkond ja kliimamuutused

1. Lepinguosalised teevad koostööd eesmärgiga aidata Afganistanil saavutada keskkonnakaitse kõrge tase ning edendada loodusvarade ja bioloogilise mitmekesisuse, sealhulgas metsade säilitamist ja haldamist säästva arengu eesmärgil ning kliimamuutustega kohanemise ja selle mõju leevendamiseks.
2. Lepinguosalised soovivad edendada keskkonda ja kliimamuutust käsitlevate mitmepoolsete keskkonnakokkulepete ratifitseerimist, rakendamist ja järgimist.
3. Lepinguosalised soovivad süvendada koostööd kliimamuutustega kohanemiseks ja nende leevendamiseks, erilise rõhuasetusega veevarudel.

Artikkel 44

Rahvatervis

Lepinguosalised nõustuvad, et nende koostöö keskendub tervise sektori reformile ja raskemate haiguste ennetamisele ja tõrjele, edendades sealhulgas rahvusvaheliste tervisealaste kokkulepete rakendamist. See hõlmab ka jõupingutusi, et laiendada juurdepääsu põhilistele tervishoiuteenustele Afganistanis, parandada tervise teenuste kvaliteeti haavatavatele inimrühmade, eelkõige naiste ja laste jaoks, tagada juurdepääs puhtale veele ja kanalisatsioonile ning edendada hügieeni.

Artikkel 45

Kultuur

1. Lepinguosalised lepivad kokku kultuurialase koostöö edendamises, et parandada vastastikust mõistmist ja üksteise kultuuri tundmist. Selleks toetavad ja edendavad nad asjakohaseid kodanikuühiskonna meetmeid. Nad austavad kultuurilist mitmekesisust.
2. Lepinguosalised püüavad võtta sobivaid meetmeid kultuurivahetuste edendamiseks ja ühisalgatuste korraldamiseks mitmesugustes kultuurivaldkondades, sealhulgas teevad koostööd kultuuripärandi säilitamise valdkonnas.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et konsulteerivad teineteisega ja teevad koostööd asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel, näiteks UNESCOs, et saavutada ühised eesmärgid ning edendada kultuurilist mitmekesisust ja kultuuripärandi kaitset. Kultuurilise mitmekesisusega seoses lepivad lepinguosalised kokku ka selles, et edendavad 2005. aastal vastu võetud UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni rakendamist.

*Artikkel 46***Infoühiskond**

Tunnistades, et info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) on tänapäeva elus kesksel kohal ning et see on majandusliku ja sotsiaalse arengu jaoks elulise tähtsusega, vahetavad lepinguosalisel arvamus oma kõnealuse valdkonna poliitika kohta, et edendada majanduslikku arengut, sealhulgas ühenduvust hariduse ja teadustöö tarbeks. Asjakohasel juhul kaaluvad nad, kuidas kõnealuses valdkonnas kõige paremini koostööd teha, eelkõige seoses IKT toodetega kauplemise, elektroonilise side regulatiivsete aspektide ning muude infoühiskonna küsimustega.

*Artikkel 47***Audiovisuaal- ja meediapoliitika**

Lepinguosalised ergutavad, toetavad ja soodustavad vahetusi, koostööd ja dialoogi oma vastavate audiovisuaal- ja meediapoliitikasektori asutuste ja esindajate vahel. Nad lepivad kokku, et neis valdkondades pannakse alus korrapärasele dialoogile.

VII JAOTIS

PIIRKONDLIK KOOSTÖÖ*Artikkel 48***Piirkondlik koostöö**

1. Lepinguosalised tunnistavad, et piirkondliku koostöö algatusi on vaja selleks, et taastada Afganistani roll maismaasillana Kesk-Aasias, Lõuna-Aasia ja Lähis-Ida vahel ning stimuleerida majanduskasvu ja piirkonna poliitilist stabiilsust. Sellega seoses lepivad nad kokku, et teevad koostööd piirkondliku koostöö edendamiseks meetmete abil, mis toetavad jõupingutusi Afganistani valitsuse, eelkõige välisministeeriumi suutlikkuse suurendamisel. Suurem suutlikkus võimaldab valitsusel võtta endale suurem roll erinevates piirkondlikes organisatsioonides, protsessidel ja foorumitel. Kõnealune koostöö võib hõlmata suutlikkuse ja usalduse suurendamise meetmeid, nagu koolituskavad, õpikojad ja seminarid, ekspertide vahetamine, uuringud ja muu lepinguosaliste vahel kokkulepitud tegevus.

2. Lepinguosalised avaldavad veel kord oma toetust Istanbuli protsessile ja kinnitavad, et see on oluline algatus edendamaks poliitilist koostööd Afganistani ja tema naabrite vahel, sealhulgas usaldust suurendavate meetmete kaudu, nagu lepitati kokku 14. juunil 2012. aastal Kabulis toimunud „Heart of Asia“ protsessis osalevate riikide ministrite konverentsil. Liit toetab Afganistani jõupingutusi usaldust suurendavate meetmete ja teiste piirkondlike kohustuste tõhusa rakendamise tagamiseks.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad piirkondlikku koostööd oma diplomaatiliste kontaktide kaudu ja piirkondlikel foorumitel, milles nad osalevad.

VIII JAOTIS

INSTITUTSIOONILINE RAAMISTIK*Artikkel 49***Ühiskomitee**

1. Käesolevaga asutatakse ühiskomitee, kuhu kuuluvad lepinguosaliste esindajad võimalikult kõrgel tasemel ja mille ülesanded on järgmised:

- a) tagada käesoleva lepingu nõuetekohane toimimine ja rakendamine;
- b) määrata kindlaks prioriteetidid lepingu eesmärkide saavutamiseks;
- c) jälgida lepinguosaliste vahelise laiahaardelise koostöösuhete arengut ja esitada soovitusi käesoleva lepingu eesmärkide edendamiseks;

- d) nõuda teavet teistelt komiteedelt või organitelt, mis on loodud lepinguosaliste vahel teiste lepingute alusel, kui see on asjakohane, ning võtta arvesse nende esitatud aruandeid;
- e) vahetada arvamusi ja teha ettepanekuid kõikides ühist huvi pakkuvates küsimustes, sealhulgas tulevaste meetmete ja nende rakendamiseks vajalike ressursside kohta;
- f) lahendada käesoleva lepingu kohaldamisest või tõlgendamisest tulenevaid erimeelsusi ning
- g) kontrollida kogu teavet, mida lepinguosaline esitab kohustuste täitmise kohta, ning pidada konsultatsioone, et jõuda kokkuleppele erimeelsuste lahendamisel vastavalt artiklile 54.

2. Ühiskomitee koguneb tavaliselt vaheldumisi Kabulis ja Brüsselis kuupäevadel, mis määratakse kindlaks omavahelisel kokkuleppel. Lepinguosaliste vahelise kokkuleppega võidakse kokku kutsuda ka ühiskomitee erakorralisi koosolekuid. Ühiskomitee eesistujaks on lepinguosalist vaheldumisi. Ühiskomitee kohtumiste päevakord määratakse kindlaks lepinguosaliste kokkuleppel.

3. Ühiskomitee võib otsustada moodustada erikomiteesid või töörühmi, kes abistavad teda tema ülesannete täitmisel. Ühiskomitee määrab kindlaks selliste komiteede või rühmade koosseisu ja ülesanded ja otsustab, kuidas see peaks toimima.

4. Ühiskomitee tagab lepinguosaliste poolt käesoleva lepingu raames sõlmitavate valdkondlike lepingute või protokollide nõuetekohase toimimise.

5. Ühiskomitee võtab vastu oma töökorra.

IX JAOTIS

LÕPPSÄTTED

Artikkel 50

Koostöövahendid

Kuivõrd kummagi lepinguosalise eeskirjad, menetlused ja vahendid seda võimaldavad, annab liit Afganistanile tehnilist ja rahalist abi, et käesolevas lepingus sätestatud koostööd ellu viia, ja Afganistan teeb kättesaadavaks vajalikud vahendid, sealhulgas rahalised vahendid, et tagada kokkulepitud eesmärkide saavutamine.

Artikkel 51

Pettusevastane koostöö

1. Lepinguosalistes annavad finantsabi koostöös usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega ja teevad koostööd oma finantshuvide kaitsmisel. Nad võtavad tõhusad meetmed, et ennetada ja võidelda pettuste, korrupsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu, mis kahjustab nende finantshuve.

2. Kõikides lepinguosaliste vahel käesoleva lepingu rakendamise ajal sõlmitavates täiendavates kokkulepetes või rahastamisvahendites nähakse ette finantskoostöö erisätted, mis hõlmavad kohapealseid kontrollid, inspekteerimisi, kontrollid ja pettusevastaseid meetmeid, sealhulgas neid, mida teostavad Euroopa Kontrollikoda ja Euroopa Pettusevastane Amet.

3. Käesoleva artikli nõuetekohaseks rakendamiseks vahetavad lepinguosaliste pädevad asutused teavet ja peavad kummagi lepinguosalise taotluse korral konsultatsioone koostöös asjaomaste õigusaktidega.

4. Afganistani ametiasutused kontrollivad korrapäraselt, kas liidu vahenditest rahastatavaid meetmeid rakendatakse nõuetekohaselt. Nad võtavad asjakohaseid meetmeid, et hoida ära pettusi, korrupsiooni ja muud ebaseaduslikku tegevust, mis nimetatud vahendeid mõjutab. Nad teatavad kõigest taolistest meetmetest Euroopa Komisjonile.

5. Afganistani ametiasutused edastavad Euroopa Komisjonile viivitamatult igasuguse teabe, mida nad on saanud liidu rahaliste vahendite rakendamisega seotud kahtlustatavate või kinnitust leidnud pettuse, korrupsiooni või muu ebaseadusliku tegevuse juhtumite kohta. Pettuse- ja korrupsioonikahtluste korral teavitatakse ka Euroopa Pettusevastast Ametit. Afganistani ametiasutused teavitavad Euroopa Komisjoni ka kõikidest meetmetest, mis nad on võtnud seoses käesoleva lõike alusel edastatud faktidega.

6. Afganistani ametiasutused tagavad uurimise ja süüdistuse esitamise kõigi liidu rahalisi vahendeid kahjustavate kahtlustatavate ja kinnitust leidnud pettuse, korrupsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse juhtumite puhul. Pädevaid Afganistani ametiasutusi võib selle juures asjakohasel juhul abistada Euroopa Pettustevastane Amet.

7. Euroopa Pettustevastasele Ametile antakse taotluse korral luba teostada Afganistanis kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi vastavalt liidu õigusaktidele ja üksnes selleks, et kaitsta liidu finantshuve. Need valmistatakse ette ja teostatakse tihedas koostöös pädevate Afganistani ametiasutustega. Afganistani ametiasutused annavad Euroopa Pettustevastasele Ametile vajalikku abi selleks, et ta saaks oma ülesandeid täita.

8. Euroopa Pettustevastane Amet võib pädevate Afganistani ametiasutustega kokku leppida pettustevastases valdkonnas tehtavas edasises koostöös, sealhulgas sõlmida operatiivtöö kokkuleppeid.

Artikkel 52

Lepingu edasine areng

Kumbki lepinguosaline võib esitada soovitusi käesoleva lepingu alusel toimuva koostöö laiendamise kohta, võttes arvesse selle rakendamise käigus saadud kogemusi.

Artikkel 53

Muud lepingud

1. Ilma et see piiraks Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu asjaomaste sätete kohaldamist, ei mõjuta käesolev leping ega selle alusel võetavad meetmed mingil moel Euroopa Liidu liikmesriikide volitusi teha Afganistaniga kahepoolset koostööd või sõlmida asjakohasel juhul Afganistaniga uusi kahepoolseid ja koostöölepinguid. Käesolev leping ei mõjuta kummagi lepinguosalise poolt kolmandate isikute suhtes võetud kohustuste rakendamist või täitmist.

2. Lepinguosalised võivad käesolevat lepingut täiendada, sõlmides erikokkuleppeid käesoleva lepingu kohaldamisalasse kuuluvates koostöövaldkondades. Sellised erikokkulepped on käesoleva lepinguga reguleeritud üldiste kahepoolsete suhete lahutamatu osa ja moodustavad osa ühisest institutsioonilisest raamistikust.

Artikkel 54

Kohustuste täitmine

1. Kumbki lepinguosaline võib esitada ühiskomiteele lahendamiseks iga lepingu kohaldamist või tõlgendamist puudutava erimeelsuse.

2. Kui üks lepinguosaline leiab, et teine ei ole täitnud käesoleva lepingu kohast kohustust, võib ta võtta asjakohaseid meetmeid käesoleva lepingu või artikli 53 lõikes 2 osutatud erikokkuleppe suhtes.

3. Enne nende meetmete võtmist (välja arvatud eriti pakistel juhtudel) esitab ta ühiskomiteele kogu asjakohase teabe, mida on vaja olukorraga põhjalikuks tutvumiseks, et püüda leida mõlema lepinguosalise jaoks vastuvõetav lahendus.

4. Asjakohaste meetmete valimisel tuleb eelistada neid, mis segavad käesoleva lepingu või artikli 53 lõikes 2 osutatud erikokkuleppe toimimist kõige vähem. Meetmetest teatatakse viivitamata teisele lepinguosalisele ja teise lepinguosalise taotluse korral arutatakse neid meetmeid ühiskomitees.

5. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva lepingu nõuetekohaseks tõlgendamiseks ja kohaldamiseks tähendab lõikes 3 nimetatud mõiste „eriti pakilised juhud“ juhtumeid, mil lepingu üks osaline rikub oluliselt lepingut. Lepingu oluliseks rikkumiseks peetakse:

- a) käesolevast lepingust lahtiütlemist, mis ei ole rahvusvahelise õiguse üldnormide kohaselt lubatud, või
- b) artikli 2 lõikes 3 ja artikli 9 lõikes 2 osutatud käesoleva lepingu oluliste osade rikkumist.

Artikkel 55

Hõlbustusvahendid

Et hõlbustada käesoleva lepingu raames tehtavat koostööd, lepivad lepinguosalised kokku, et annavad kooskõlas kummagi lepinguosalise siseriiklike õigus- ja haldusnormidega koostööd elluviivate ametnike ja ekspertide käsutusse vahendid, mida nad vajavad oma ülesannete täitmiseks.

Artikkel 56

Julgeolekuhuvid ja teabe avalikustamine

1. Käesoleva lepingu sätted ei piira lepinguosaliste selliste õigusnormide kohaldamist, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu ametlikele dokumentidele.
2. Käesolevas lepingus sätestatud ei tõlgendata nii, et see kohustaks lepinguosalist esitama teavet, mille avaldamist peetakse tema oluliste julgeolekuhuvidega vastuolus olevaks.
3. Lepinguosalised kinnitavad oma kohustust kaitsta koostöö käigus saadud salastatud teavet.

Artikkel 57

Lepinguosaliste määratlus

Käesolevas lepingus tähistab mõiste „lepinguosalised“ ühelt poolt liitu või selle liikmesriike või liitu ja selle liikmesriike kooskõlas nende vastavate pädevustega ning teiselt poolt Afganistani.

Artikkel 58

Territoriaalne kohaldatavus

Käesolevat lepingut kohaldatakse nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut, nimetatud aluslepingutes sätestatud tingimustel, ning Afganistani territooriumi suhtes.

Artikkel 59

Jõustumine, ajutine kohaldamine, kehtivusaeg ja denonsseerimine

1. Käesolev leping jõustub teise kuu esimesel päeval pärast seda, kui lepinguosalised on teatanud teineteisele selleks vajalike juriidiliste menetluste lõpuleviimisest.
2. Olenemata lõikest 1 lepivad liit ja Afganistan kokku, et kohaldavad ajutiselt käesoleva lepingu osi, mille liit on kindlaks määranud, kooskõlas lõikega 3 vastavalt oma asjakohastele sisemenetlustele ja õigusaktidele.

3. Ajutine kohaldamine algab sellise teise kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil on kätte saadud:
 - a) liidu teade selleks vajalike menetluste lõpuleviimise kohta koos käesoleva lepingu ajutiselt kohaldatavate osade loeteluga ning
 - b) Afganistani asjakohaste menetluste ja õigusaktide kohane ratifitseerimiskiri.
4. Käesolev leping on sõlmitud esialgu kümneks aastaks. Käesolevat lepingut pikendatakse automaatselt järgmiseks viieks aastaks, välja arvatud juhul, kui üks lepinguosaline teatab teisele lepinguosalisele kuus kuud enne selle kehtivusaja lõppu kirjalikult oma kavatsusest käesolevat lepingut mitte pikendada.
5. Käesolevat lepingut muudetakse lepinguosaliste kokkuleppel ning muudatused jõustuvad alles pärast seda, kui lepinguosalisel on teatanud teineteisele selleks vajalike juriidiliste menetluste lõpuleviimisest.
6. Kumbki lepinguosaline võib käesoleva lepingu lõpetada, saates teisele lepinguosalisele kirjaliku denonsseerimisteate. Lõpetamine jõustub kuus kuud pärast seda, kui teine lepinguosaline on teate kätte saanud.
7. Käesoleva artikli kohased teated esitatakse vastavalt kas Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile või Afganistani välisministeeriumile.

Artikkel 60

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi, ungari ning puštu ja dari keeles, kusjuures kõik nimetatud tekstid on võrdselt autentset.

Съставено в Мюнхен на осемнадесети февруари две хиляди и седемнадесета година.

Hecho en Múnich el dieciocho de febrero de dos mil diecisiete.

V Mnichově dne osmnáctého února dva tisíce sedmáct.

Udfærdiget i München, den attende februar to tusind og sytten.

Geschehen zu München am achtzehnten Februar zweitausendsiebzehn.

Kahe tuhande seitsmeteistkümnenda aasta veebruarikuu kaheksateistkümnendal päeval Münchenis.

Έγινε στο Μόναχο, στις δεκαοκτώ Φεβρουαρίου δύο χιλιάδες δεκαεπτά.

Done at Munich on the eighteenth day of February in the year two thousand and seventeen.

Fait à Munich, le dix-huitième jour du mois de février deux mille dix-sept.

Sastavljeno u Münchenu osamnaestog veljače godine dvije tisuće sedamnaeste.

Fatto a Monaco il diciotto di febbraio dell'anno duemilaediciasette.

Mínhenē, divi tūkstoši septiņpadsmitā gada astoņpadsmitajā februārī.

Priimta Mюнчene du tūkstančiai septynioliktų metų vasario aštuonioliktą dieną.

Kelt Münchenben, a kétezer-tizenhetedik év február havának tizenyolcadik napján.

Magħmul fi Munich fit-tmintax-il jum ta' Frar fis-sena elfejn u sbatax.

Gedaan te München, achttien februari tweeduizend zeventien.

Sporządzono w Monachium osiemnastego dnia lutego roku dwa tysiące siedemnastego.

Feito em Munique aos dezoito dias do mês de fevereiro de dois mil e dezassete.

Íntocmit la München la optsprezece februarie două mii șaptesprezece.

V Mníchove osemnásteho februára dvetisíc sedemnáct.

V Münchnu, osemnajstega februarja dva tisoč sedemnajst.

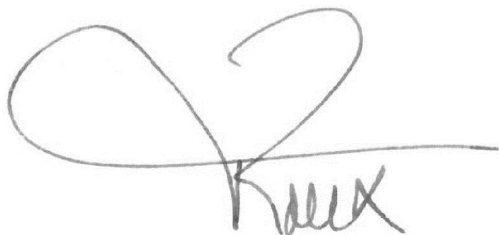
Tehty Münchenissä kahdeksantentoista päivänä helmikuuta vuonna kaksituhattaseitsemäntoista.

Utfärdat i München den artonde februari år tjugohundrasjutton.

بتاریخ سی ماه دلو سال سیزده صد و نود و پنج در شهر مونیخن به امضاء رسید

د دیارلس سوہ و پنخہ نویم کال د سلواغی میاشتی پر دیرشمہ نییہ د مونیخن پہ بنار کی امضاء شول

Voor het Koninkrijk België
Pour le Royaume de Belgique
Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

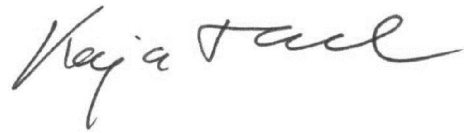
For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

Eesti Vabariigi nimel

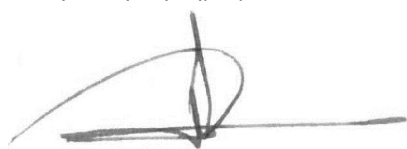

Thar cheann Na hÉireann

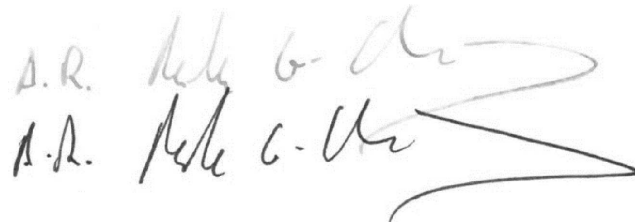
For Ireland

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

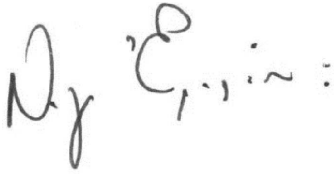
Za Republiku Hrvatsku

Per la Repubblica italiana

Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour la Grand-Duché de Luxembourg

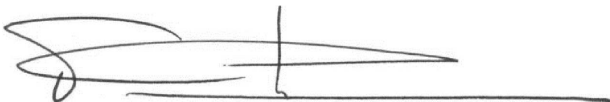
Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

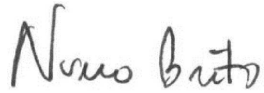
Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

Suomen tasavallan puolesta

För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

به نمایندگی از جمهوری اسلامی افغانستان
د افغانستان اسلامي جمهوریت په استازیتوب